

DEMONSTRATIE VAN STEP BY STEP CAMPAGNES IN VILNIUS, LITOUWEN

Demonstratie van STEP BY STEP Campagnes in Vilnius

Probleemstelling

In Vilnius zijn er veel wagens in de straat (op dit ogenblik telt men 450 auto's per 1000 inwoners, in 2001 waren er slechts 325 auto's per 1000 inwoners en in 1997 waren er 244 auto's per 1000 inwoners). Dit cijfer stijgt dagelijks. Dit is de reden waarom volgende problemen heel ernstig worden:

- De concentratie van luchtverontreinigers (vooral CO₂) neemt drastisch toe.
- Alle geteste gebieden die werden gemeten overschreden het toegelaten geluidsniveau (55 dB (A)).

De laatste 30 jaren kenden een forse stijging van het gebruik van gemotoriseerd vervoer en het aantal ongevallen is ook fors gestegen. Tegelijkertijd is het gebruik van niet-gemotoriseerd vervoer sterk afgenomen. De trajecten te voet zijn gedaald van 41,8% (1979) tot 29% (2004). Verplaatsingen met de fiets zijn gedaald van 4,8% (1979) naar 0,8% (2004).

Beschrijving van de campagne

Er werd besloten om een aantal campagnes uit te werken om het vervoersgedrag in Vilnius te beïnvloeden. Dez volgende activiteiten om het gebruik van niet-gemotoriseerd vervoer te promoten, werden geselecteerd omdat ze pasten binnen de nationale beleidsdoelstellingen:

- Verminderen van het energieverbruik.
- Verminderen van de milieuverontreiniging.
- Promoten van een gezonde levensstijl.
- Toename van de verkeersveiligheid.
- Vermindering van vervoersgerelateerde geluidshinder.
- Aanmoedigen van ruimtebesparing voor rijden en het parkeren.
- Het verbeteren van de toegankelijkheid voor bepaalde doelgroepen in onze samenleving.

Deze doelstellingen werden doorgegeven aan de specialisten van de campagne, die vooral in Vilnius het fietsgebruik willen zien toenemen. Het is belangrijk om een juist evenwicht tussen fietsers en automobilisten te bekomen.

Stedelijke acties om deze doelstellingen te bereiken zijn gebaseerd op de volgende principes:

- Verbeteren van de voorwaarden voor het fietsgebruik.
- Het verminderen van de rijnsnelheid.
- Het aanleren van positieve attitudes in de maatschappij, bv. ten opzichte van gemengd verkeer (auto's en fietsers).

AWARENESS FOR CLEAN URBAN TRANSPORT

Verbeteren van de infrastructuur voor de fiets:

- Fietspaden die kunnen gebruikt worden door fietsers en gehandicapten.
- Speciale signalisatie op kruispunten en op andere kritieke punten in het netwerk die voorrang voor fietsers verzekeren
- Veilige fietsenstallingen.

Campagne 1: Door middel van een vragenlijst wordt geschat hoe populair milieuvriendelijk, stedelijk vervoer (fietsen) is in het Lazdynai district van Vilnius

Tijdens de eerste fase van het project werd een uitgebreide vragenlijst – “Naar school met de fiets”- ontwikkeld en verdeeld onder de schoolkinderen en hun ouders.

De onderzochte onderwerpen omvatten:

- fietsparking;
- ontwerpen van fietsroutes;
- verkeersveiligheid.

Het belangrijkste doel van deze campagne was om een gedragsverandering teweeg te brengen bij de doelgroep (kinderen tussen de 10 en de 20 jaar oud van 5 middelbare scholen). Ze moeten aangemoedigd worden om de fiets te gebruiken. De woonwijk van Lazdynai werd geselecteerd omdat nieuwe fietsroutes en fietsenstallingen zullen uitgebouwd worden nabij scholen in dit district.

Er werden 750 vragenlijsten verspreid over 5 middelbare scholen (150 vragenlijsten in elke school) en 647 leerlingen hebben deze ingevuld (53% meisjes en 47% jongens).

De vragenlijst mikte vooral op de 13-14-jarigen omdat jongere mensen meer openstaan voor een nieuw verplaatsingsgedrag daar zij op een leeftijd zijn gekomen dat ook hun leven een beetje veranderd.

Campagne 2: Verspreiden en populariseren van ecologische vervoermiddelen en van een gezonde en energiezuinige levensstijl

Er werden fietsgerelateerde evenementen georganiseerd, voor en na het onderzoek.

“Mijn familie, mijn fiets en ik”

De actie “**mijn familie, mijn fiets en ik**” was een publiek evenement in Vilnius. De actie werd ontwikkeld om niet-gemotoriseerd vervoer te promoten en om een gezondere levensstijl aan te moedigen. De ruime doelgroep voor de campagne bestond uit fietsers in het algemeen, leerlingen en verschillende (stads-)verenigingen.

De meer specifieke doelgroepen voor de campagne waren leerlingen van de volgende scholen: Lazdynai, Minties, Sausio 13-osios, Ažuolynas. De beoogde doelgroep voor 2003 telde ongeveer 2500 personen. Het evenement vond plaats in Pasaku park in het Lazdynai district. In het gebied werden fietsroutes gesignaliseerd alvorens het evenement begon. Het doel was om de houding van de

stadsinwoners ten opzichte van fietsers te veranderen. De organisator Vilnius Healthy City Bureau zocht partners bij de hogere en de lokale overheid en bij beslissingsnemers. Het evenement werd georganiseerd in samenwerking met lokale bestuursdepartementen. Het omvatte ook de voorbereiding en de productie van posters en flyers. Studenten van de Vilnius Pedagogical University en de Vilnius Gediminas Technical University werden ingezet als vrijwilligers. Ook vertegenwoordigers van verschillende niet-gouvernementele organisaties namen hieraan deel.

Observatie aan de sportterreinen in de omgeving van de Lazdynai middelbare scholen

In de omgeving rond vijf verschillende scholen in het Lazdynai District werden observaties verricht om uit te maken hoeveel leerlingen naar school gaan met hun fiets. Er werden observaties gedaan in september 2003 en in september 2004. De resultaten toonden dat slechts een klein aantal schoolkinderen hun fietsen gebruiken om naar school te gaan maar dat een groter aantal hun fietsen gebruiken in hun vrije tijd. Na het onderzoek werden bijeenkomsten georganiseerd in scholen waar de leerlingen uitgenodigd werden om over niet-gemotoriseerd vervoer te discussiëren. De leerlingen wensten fietsenstallingen en zoveel mogelijk fietspaden om de veiligheid op weg naar school te garanderen.

Kunstwedstrijd “mijn weg naar school”

Het Vilnius Healthy City Bureau organiseerde een schilderswedstrijd tussen de scholen : “mijn weg naar school”. Van de 300 tekeningen/schilderwerkjes werden er 70 geselecteerd. Deze werden tentoongesteld in de Lazdynai school. Later werden bijeenkomsten voor kinderen georganiseerd in samenwerking met psychologen. De tekeningen werden geanalyseerd vanuit een psychologisch standpunt om zo beter het belang van niet-gemotoriseerd vervoer voor schoolgaande kinderen te begrijpen.

AWARENESS FOR CLEAN URBAN TRANSPORT

Actie “laat ons leven in een gezonde stad” gericht op schoolkinderen van Vilnius-stad (fiets- en sportfestival in het stadspark)

De actie “**laat ons leven in een gezonde stad**” speelde een heel belangrijke rol bij het promoten van duurzaam vervoer. Het evenement werd op voorhand door de lokale media en door middel van posters in de stad gepromoot. Er werden ook posters uitgedeeld in scholen en bij lokale, niet-gouvernementele organisaties. Deze actie werd georganiseerd in 2004. Ze bevatte 2 delen. Het eerste deel was een fietsrit in de straten van Vilnius (370 fietsers namen deel). Het tweede deel mondde uit in een festival in “Independence Square” waar verschillende wedstrijden plaatsvonden alsook een concert. Dit trok uiteraard een groot aantal inwoners van de stad aan: ongeveer 2700 mensen kwamen opdagen.

Verkeersveiligheidsstudies en fietsvaardigheidstesten in een verkeersveilige school (Lazdynai middelbare school)

In 2003 slaagden slechts 7 schoolkinderen in hun fietsvaardigheidstest vergeleken met 12 schoolkinderen in 2004. Dit toont aan dat de kinderen meer ontvankelijk werden voor de verkeersveiligheidsboodschappen.

Campagne 3: De invloed van mobiliteitscampagnes op schoolkinderen inschatten

In het tweede stadium werden vragenlijsten opgesteld voor verschillende, sociologische onderzoeken. Een extra vraag werd hier aan toegevoegd om te meten hoe effectief deze acties zijn. Deze data werden gesystematiseerd en vergeleken met de resultaten van 2003. De volgende resultaten werden verkregen:

- Er werd een verandering vastgesteld in de structuur van de ritten.
- Een groter aantal leerlingen heeft nu een eigen fiets.
- De respondenten zijn van mening veranderd over de uitbouw van fietspaden in Vilnius en Lazdynai.
- Vervoersbedrijven hebben een invloed op de schoolkinderen.

Wie is de initiatiefnemer? Wie heeft er baat bij?

De campagne werd geleid door de Vilnius Gediminas Technical University en Vilnius Healthy City Bureau. In dit project werd de Vilnius Gediminas Technical University vertegenwoordigd door het “Department of Urban Engineering”. Zij hebben ervaring in het voorbereiden van dergelijke projecten en zijn geoefend in het beoordelen van openbaar vervoer en hebben tevens ervaring in het bekendmaken en promoten van fietstoerisme.

Het “Vilnius Healthy City Bureau” is een uitvoerende administratie van het stadsbestuur van Vilnius. Doel is het idee van een “gezonde stad” promoten. Dit wordt bereikt door de houding van de maatschappij tegenover gezondheid als het hoogste goed te promoten, door de bevolking aan te moedigen om een gezonde leefomgeving te creëren, door zich te concentreren op publieke inspanningen om de gezondheid te verbeteren en door de bevolking goede gezonde gewoonten aan te leren. Het “Healthy City Bureau” werkt samen met organisaties in Vilnius met als doel een gezonde

levensstijl te promoten. De inwoners van de stad Vilnius worden aangemoedigd om deel te nemen aan verschillende acties, programma's, projecten en seminars.

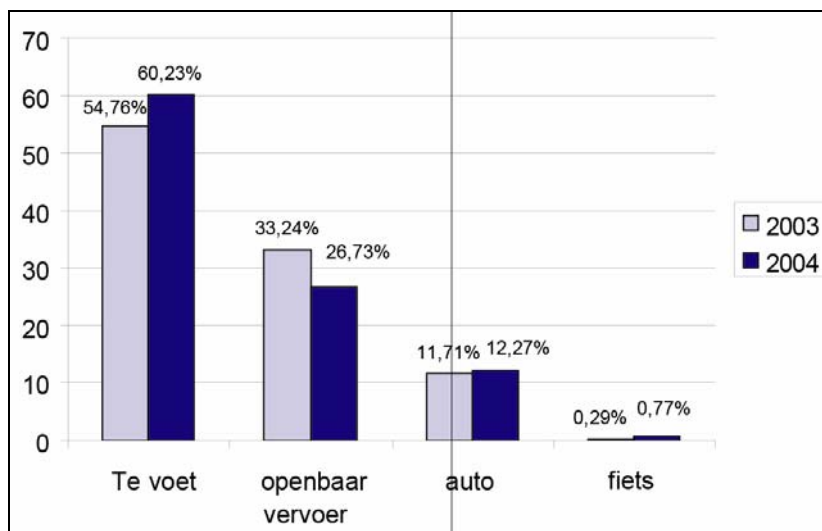
Vermits "Vilnius Healthy City Bureau" een onderdeel is van het stadsbestuur van Vilnius kunnen zij direct invloed uitoefenen op politici en besluitvormers. Met dit doel voor ogen maakte het "Vilnius Healthy City Bureau" twee voorstellen voor het stadsbestuur. Dit resulteerde in twee nieuwe projecten : het internationale fietspad voor toerisme, 'Bicycle route Eurovelo-11' en het verbinden van bestaande fietspaden om zo een veilige verkeersinfrastructuur voor voetgangers en fietsers in Vilnius stad te ontwikkelen. Deze projecten werden besproken en aanvaard door verschillende commissies zoals het 'Urban Development Committee', 'Health Care and Environment Protection Committee' en de 'Commission of the Community Development'. Daarna werd met de goedkeuring van de politici het fietsroutenetwerk bekrachtigd door het stadsbestuur. (zie schema's in bijlage)

Voornaamste boodschap

"Voor een veilige en gezonde stad".

Resultaten

Na het systematiseren van de data en het vergelijken van de resultaten van 2003, werden volgende verschillen genoteerd:

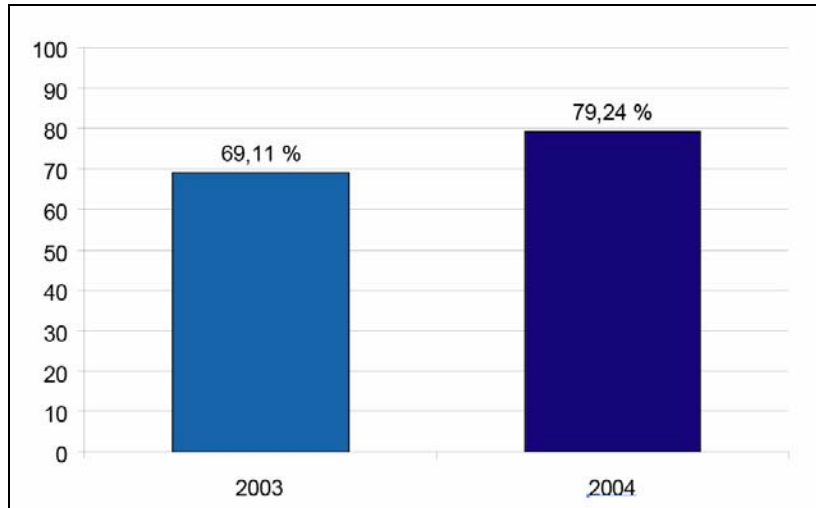
Figuur 1: Veranderingen in de ritten van schoolkinderen naar school

We stellen vast dat na verscheidene mobiliteitscampagnes en evenementen, het reisgedrag van de kinderen naar school positief is veranderd:

Het aantal ritten te voet van thuis naar school steeg van 54.8% naar 60.2%.

Het aantal ritten met de fiets van thuis naar school steeg van 0.3% naar 0.8%.

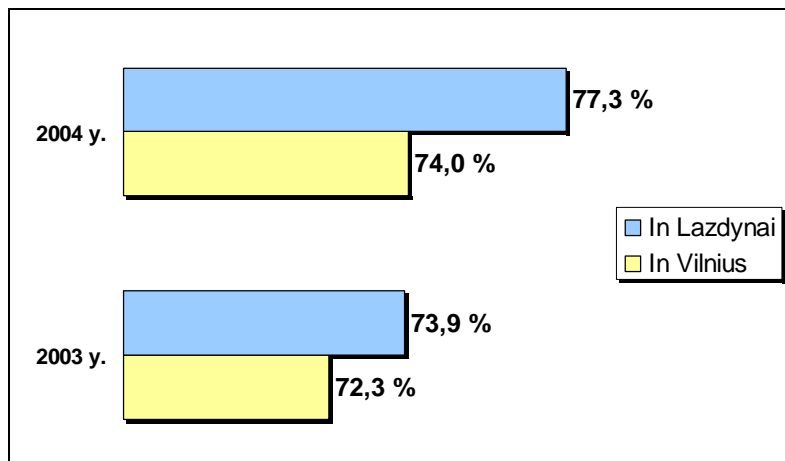
AWARENESS FOR CLEAN URBAN TRANSPORT

Figuur 2: Verandering van het aantal respondenten dat een eigen fiets heeft

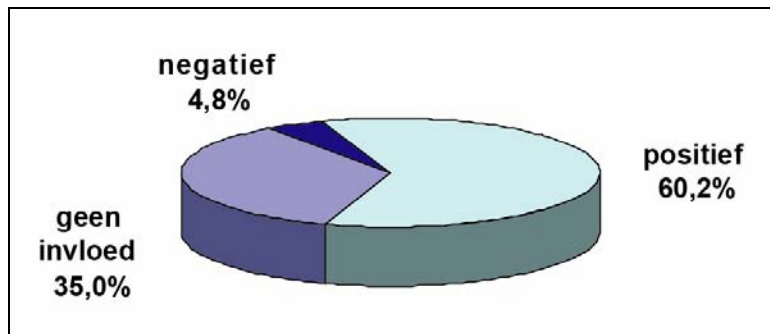
Meer families hebben nu een eigen fiets: 40,5 % van de families hadden minstens één fiets in 2003, in 2004 steeg dit aantal naar 42,4%.

Nu zijn er meer leerlingen die hun eigen fiets hebben. In minder dan één jaar steeg dit aantal van 69,1% naar 79,2% van de bevolking.

Figuur 3: Veranderingen in het gedrag van de respondenten ten opzichte van de fietspaden in Vilnius en Lazdynai (% die ermee instemmen dat meer fietspaden moeten worden aangelegd)

Figuur 4 toont aan dat bij de meerderheid van de kinderen die deelnamen aan het onderzoek, het gedrag ten opzichte van niet-gemotoriseerd vervoer is veranderd en dit dankzij de campagnes en de evenementen georganiseerd door STEP BY STEP.

Figuur 4: Invloed van mobiliteitscampagnes op schoolkinderen

Mogelijkheden / hinderpalen

De voordelen van de fiets in het transportsysteem

De plaats van het fietstransport in het transportsysteem en de infrastructuur en de handhaving in het transportsysteem werd afgedwongen door “de wet van niet-gemotoriseerd vervoer van de republiek Litouwen”. Deze wet wijst op het belang van volgende punten bij het ontwikkelen van een fietsroutenetwerk:

- Omdat de fiets meestal wordt gebruikt voor korte afstanden (tot 20 km) en ook dient om beperkte bagage te vervoeren moeten fietspaden woonwijkgebieden, werkgebieden, schoolomgevingen en recreatiegebieden met elkaar verbinden.
- De fiets wordt meer en meer gebruikt als ontspanning en voor vrije tijd. Daarom moeten fietspaden aansluiten bij woonwijken, recreatiegebieden, nationale en regionale parken, culturele erfgoedmonumenten. Deze moeten geïntegreerd worden in een netwerk van internationale fietsroutes en moeten het internationale fietstoerisme vergemakkelijken.
- De fiets kan toegevoegd worden aan het voetgangers- en openbaarvervoersysteem als er fietsenstallingen worden geïnstalleerd aan openbaar vervoerhaltes en als er mogelijkheden zijn om de fietsen op de trein, de bus of de boot mee te nemen

Voordelen van de fiets

1. *Fietsen moet gepromoot worden omdat het milieuvriendelijk is.*
2. *Fietsen moet gepromoot worden om de communicatie te bevorderen*
3. *De fiets is economisch omdat het goedkoop is*

Problemen met fietsen in Vilnius

Vilnius heeft echt nood aan een goed netwerk van fietspaden. Op dit moment zijn er weinig mogelijkheden voor mensen om te fietsen in de stad. Bovendien kampt men met problemen zoals

AWARENESS FOR CLEAN URBAN TRANSPORT

fietsenstallingen en fietsdiefstal. Daarom speelt de fiets op zich geen belangrijke rol in het transportsysteem van de stad.

Er zijn objectieve en subjectieve redenen waarom fietsen in Vilnius niet evident is:

Dit zijn enkele objectieve redenen:

- Slechte weersomstandigheden.
- Het heuvelachtige relief van Vilnius-stad. De Neris en de Vilnele valei liggen 90-130 m boven de zeespiegel en er zijn heuvels van 200 m hoog.
- De structuur van de oude en de nieuwe stad.

Dit zijn enkele subjectieve redenen:

- De conservatieve houding van sommige van de verantwoordelijke bestuursleden, administratieve medewerkers, ontwerpers en architecten van het stadsbestuur, die geen toekomst zien in fietsen.
- De negatieve houding van andere weggebruikers ten opzichte van fietsers.
- Onvoldoende aandacht voor het behouden van reeds bestaande fietsinfrastructuur: schuttingen plaatsen waar een fietspad ligt, wagens die parkeren op het fietspad, sneeuw die niet geruimd wordt.

Stappenplan – FAQ's

Het programma opstarten (de inhoud bepalen)

De STEP by STEP-campagne in Vilnius werd ontworpen door het "Vilnius Healthy City Bureau" en de "Vilnius Gediminas Technical University".

Beslissen wie verantwoordelijk is voor welke opdracht

De tekenwedstrijd "mijn weg naar school" viel onder de verantwoordelijkheid van het "Vilnius Healthy City Bureau (VHCB).

De actie "Mijn familie mijn fiets en ik" viel onder de verantwoordelijkheid van het VHCB.

De actie "Laat ons leven in een gezonde stad" viel onder de verantwoordelijkheid van het VHCB.

Verkeersveiligheidstudies en de fietsvaardigheidstudie in de Lazdynai middelbare school viel onder de verantwoordelijkheid van deze speciale verkeersveilige school voor fietsers.

Het schatten van de invloed van mobiliteitscampagnes op schoolkinderen was de verantwoordelijkheid van de Vilnius Gediminas Technical University (VGTU).

De actie "naar school met de fiets" was de verantwoordelijkheid van het VHCB.

Samenwerken met de media was de verantwoordelijkheid van het VHCB.

Het contact met de politici en de commissies van het stadsbestuur was de verantwoordelijkheid van het VHCB.

De "Bicycle Riders Union" en het VHCB waren verantwoordelijk voor "fietsuitstappen in het weekend".

De evenementen vielen onder de verantwoordelijkheid van het VHCB.

De besluiten wat betreft de voordelen en de nadelen van fietsvervoer viel onder de verantwoordelijkheid

AWARENESS FOR CLEAN URBAN TRANSPORT

van het VHCB De observatie bij de Lazdynai middelbare scholen en de sportterreinen was de verantwoordelijkheid van het VHCB en het VGTU.

Het vinden van partners / deelnemers / ondersteuning

VSMB zond brieven naar verschillende zakenlui voor de organisatie van de evenementen. De partners die zich bij ons voegden waren: Tele radio station Hanza, Ministry of National Defence, Ministry of Environment, UAB Žemaitijos pienas, UAB Biok, Tourism center, Bicycle Riders Union enz.

Verspreiding / publicatie van de resultaten

Bij het organiseren van evenementen werd een persconferentie gehouden in de het stadhuis van Vilnius door het Vilnius Healthy City Bureau Organizing. Een week voor het evenement plaatsvond werd de jeugd uitgenodigd om hieraan te deel te nemen met behulp van radiospotjes, artikels in de kranten "Respublika", "Lietuvos Rytas" en "Sostinė" en een artikel in Environment Book. Voor deze gelegenheid werden posters en informatiefolders gemaakt en verdeeld in scholen en niet-gouvernementele organisaties.

Informatie

Meer informatie kan je bekomen:

- in het Litouws, Russisch en Engels van Marija Burinskiene, Vilnius Gediminas Technical University, Urban Engineering Department, Sauletekio ave.11, LT 10233, Vilnius – 40, Lithuania, Tel: +370 5 2744719; Fax: + 370 5 2744730; e-mail: marbur@ap.vtu.lt
- in het Litouws Russisch, Duits en Engels van Danguole Vaitkiene, Vilnius Healthy City Bureau, Vilnius Municipality, Konstitucijos pr. 3, LT-09601 Vilnius, Lithuania, Tel.+ 370 5 2112589; e-mail: danguolev@post.omnitel.net

Links / artikels voor meer informatie

Meer informatie kan gedownload worden in het eindrapport van het STEP BY STEP project via de website van het project: www.eu-stepbystep.org